

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2749
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.4.2024/40
Karar Numarası : 2024/351
Başvuran : K. A.
Başvuran Vekili : Av. A. K.
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- İçişleri Bakanlığı
2- Fatih Belediyesi
Muhatap Adres : 1- T.C. İçişleri Bakanlığı, Bakanlıklar/Ankara
2- Akşemsettin Mahallesi Adnan Menderes Vatan Bulvarı
No:54 Fatih/İstanbul

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın evlilik işlemlerinin zorlaştırılarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran vekili, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Müvekkilli K. A.'nın Fas vatandaşı olduğunu, müvekkili adına Fatih Belediyesi Evlendirme Bürosuna nikah başvurusunda bulunduğunu, başvuru sırasında Evlendirme Yönetmeliği'nde belirtilen gerekli belgeleri sunduğunu, görevliler tarafından kendisine Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün talimatı uyarınca Fas Konsoloslüğundan temin edilecek evlenme ehliyeti belgesinin zorunlu olduğunun belirtildiğini, başvuru belgeleri arasında Fas Krallığı'nın ilgili makamlarınca düzenlenen, tercümesi ve noter tasdiki yapılmış apostil şerhli evlenme ehliyeti belgesinin de bulunduğunu, buna rağmen Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün 23/10/2023 tarih ve ... sayılı yazısı gerekçe gösterilerek başvurusunun reddedildiğini,

b. Söz konusu yazıda Türkiye'de bulunan Fas Krallığı vatandaşlarının evlilik işlemlerinde ortak bir uygulama sağlanması amacıyla 1/4/2016 tarihinden itibaren evlilik başvurularında apostilli evlenme ehliyeti belgesi ibrazının yeterli kabul edilmediğinin ve evlenme ehliyeti belgesinin Fas Krallığı'nın ülkemizdeki temsilciliklerinden temin edilmesinin zorunlu olduğunun belirtildiğini, bu temsilciliklerden alınacak evlenme ehliyeti belgesinin ikamet izni olmayanlara verilmeyeceğini, Mısır ya da Cezayir gibi diğer ülke vatandaşları için temsilciliklerden evlenme ehliyeti belgesi temin edilmesi şartının aranmadığını, Fas Krallığı vatandaşları için bu şartın aranmasının farklı muamele teşkil ettiğini, Fas Krallığı vatandaşlarının Türkiye'de evlenmesinin zorlaştırıldığını, uygulamanın ırk temelinde ayrımcılık yasağına ve ilgili mevzuata aykırı olduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

a. Ülkemizde gerçekleşen nikâh işlemlerinin; 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu, Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği ve Evlendirme Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak yapıldığı, bu kapsamda Evlendirme Yönetmeliği'nin 20'nci maddesinde evlenme dosyasında yer alacak belgelerin sayıldığı,

b. Dışişleri Bakanlığının 09.03.2016 tarihli ve ... sayılı yazısı ile Fas Krallığı'nın notasının kendilerine bildirildiği, bahsi geçen nota uyarınca ülkemizde evlenmek isteyen Fas Krallığı vatandaşlarının ilgili ülkenin temsilcilikleri tarafından düzenlenen evlilik için hukuki ehliyet belgesinin evlenme dosyasında bulunmasının şart koşulduğu, bu nedenle Evlendirme Yönetmeliği'nin 20'nci maddesinde sayılan evlenme dosyasında yer almak üzere istenen belgelere ilave olarak Fas uyruklu kişilerden ayrıca Fas Krallığı'nın ülkemizdeki mukim temsilciliklerince hazırlanacak evlilik için hukuki ehliyet belgesinin de talep edildiği ifade edilmektedir.

4. Muhatap Fatih Belediye Başkanlığı tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün talimatları uyarınca Fas uyruklu vatandaşların ülkemizde bulunan temsilciliklerinden "Hukuki Ehliyet Belgesi" alması gerektiği, söz konusu belgenin noksanlığı nedeniyle başvuranın nikah başvurusunun kabul edilmediği, konuya ilişkin Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü yazılarının yazılı görüş ekinde olduğu ifade edilmiştir.

5. Muhatapların yazılı görüşlerine karşı başvuran vekili tarafından cevap dilekçesi sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 6701 sayılı Kanun'un "*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Herkes hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (...)"

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(...) f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" (...)"

8. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlallerinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.

(...)

(9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Başvurunun konusu*" başlıklı 31'inci maddesi şöyledir:

"Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, din, dil, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri başvurunun konusunu oluşturur."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Ön İncelemenin Yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi

tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön inceleme üzerine verilecek kararlar" başlıklı 49'uncu maddesinin altıncı fıkrası şu şekildedir:

"(6) Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir."

12. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TIHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

14. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

15. 6701 sayılı Kanun, Kurumun ayrımcılık yasağı ile ilgili sahip olduğu görev ve yetkilerin kapsamını düzenlemektedir. Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında, Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın yasak olduğu düzenlenmiştir. Anılan temeller, sayma suretiyle (*numerus clausus*) belirlenmiş olup bunların dışında bir temele dayanılarak veya herhangi bir temele dayanılmaksızın ayrımcılık iddiasında bulunulan haller Kanun kapsamı dışında kalmaktadır.

16. Başvuran vekili; müvekkili adına Fatih Belediyesi Evlendirme Bürosuna nikah başvurusunda bulunduğunu, başvuru belgelerinin içinde Fas Krallığı'nın ülkemizdeki temsilcilerinden alınan evlenme ehliyeti belgesi bulunmadığından başvurusunun reddedildiğini, diğer ülke vatandaşlarından böyle bir belge istenilmediğini, Fas Krallığı vatandaşlarının Türkiye'de evlenmesinin zorlaştırıldığını, uygulamanın ırk temelinde ayrımcılık yasağına aykırı olduğunu iddia etmektedir.

17. Muhataplardan alınan yazılı görüşlerde ise kısaca; ülkemizde gerçekleşen nikâh işlemlerinin; 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu, Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği ve Evlendirme Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak yapıldığı, bu kapsamda Evlendirme Yönetmeliği'nin 20'nci maddesinde evlenme dosyasında yer alacak belgelerin sayıldığı, Fas Krallığı'nın notası uyarınca ülkemizde evlenmek isteyen Fas Krallığı vatandaşlarının ilgili ülkenin temsilcilikleri tarafından düzenlenen evlilik için hukuki ehliyet belgesinin evlenme dosyasında bulunmasının şart koşulduğu, bu nedenle Evlendirme Yönetmeliği'nin 20'nci maddesinde sayılan

evlenme dosyasında yer almak üzere istenen belgelere ilave olarak Fas uyruklu kişilerden ayrıca Fas Krallığı'nın ülkemizdeki mukim temsilciliklerince hazırlanacak evlilik için hukuki ehliyet belgesinin de talep edildiği ifade edilmiştir.

18. 6701 sayılı Kanun kapsamında ayrımcılık yasağı açısından bir inceleme yapabilmek için ayrımcılık yasağını ihlal ettiği ileri sürülen muamelenin ve/ya uygulamanın mezkûr Kanun'da sayılan ayrımcılık temellerinden birine veya birden fazlasına dayanılarak ortaya çıkmış olması gerekmektedir. Bu kapsamda başvuran vekili, müvekkilinin ırkı nedeniyle farklı muameleye maruz kaldığını iddia etmektedir.

19. Irk temelinde ayrımcılık, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal yaşamın herhangi bir alanında ırk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayanan ayrımcılık temelidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), ırk ve etnik mensubiyet kavramlarını açıklarken dil, din, milliyet ve kültürün ırktan ayrılamaz olabileceğini kabul etmiştir. Timishev v. Rusya davasında Mahkeme şu açıklamayı yapmıştır; “*Etnik mensubiyet ve ırk, bağlantılı ve örtüşen kavramlardır. Irk kavramı, insanların, cilt rengi veya yüz özellikleri gibi morfolojik niteliklere göre alt türlere biyolojik tasnifi düşüncesine dayanırken, etnik mensubiyetin kökeni ortak milliyet, kabile aidiyeti, dini inanç, paylaşılan dil veya kültürel ve geleneksel kökenler ve temeller düşüncesinde yatar.*” (TİHEK, Ayrımcılık Temelleri Serisi No:3 “İrk, Renk ve Etnik Köken Temellerinde Ayrımcılık” El Kitabı, s. 5).

20. Muhatap İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından sunulan yazılı görüş incelendiğinde; başvuranlardan ek belge talep edilmesinin Fas Krallığı'nın notasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Söz konusu nota uyarınca ülkemizde evlenmek isteyen Fas Krallığı vatandaşlarının ilgili ülkenin temsilcilikleri tarafından düzenlenen evlilik için hukuki ehliyet belgesini temin etmeleri şart koşulmuştur. Bu bağlamda, söz konusu uygulamanın başvuranın ırkı nedeniyle değil vatandaşlık bağı bulunduğu ülkesinin talebi neticesinde uygulandığı tespit edilmiştir. Nitekim vatandaşlık esas itibarıyla bir millet aidiyetinin ötesinde salt bir devlete olan bağı, bağlılığı göstermektedir (Yrd. Doç. Dr. Nazlı TÖRE, Değişen Dünyada Vatandaşlık, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı:10, 2017, s. 557).

21. 6701 sayılı Kanun kapsamında ayrımcılık yasağı açısından bir inceleme yapabilmek için ayrımcılık yasağını ihlal ettiği ileri sürülen muamelenin ve/ya uygulamanın mezkûr Kanun'da sayılan ayrımcılık temellerinden birine veya birden fazlasına dayalı gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu nedenle başvuranın ayrımcılık iddiasının 6701 sayılı Kanun kapsamında incelenebilmesi için farklı muamele teşkil ettiği ileri sürülen eylemler ile ayrımcılık temelleri arasında nedensellik bağının ortaya koyulması gerekmektedir. Ancak başvuran vekili, müvekkillerinin maruz kaldıklarını iddia ettiği ayrımcı muamele ile ırk, renk ve etnik köken temelleri arasında nedensellik bağını ortaya koyamamış ve bu nedensellik bağı Kurumumuzun yapmış olduğu inceleme ve araştırma neticesinde de tespit edilememiştir. Ayrıca başvuru konusunun 6701 sayılı Kanun'da sayılan ayrımcılık temellerinden herhangi biri kapsamında ele alınamayacağı değerlendirilmiştir.

22. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinde; Kuruma yapılan başvuruların, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulacağı ve sonucunda Kurumun görev alanına girip girmediği yönünden inceleneceği; aynı Yönetmelik'in 67'inci maddesinin ikinci fıkrasında ise; ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verileceği hüküm altına alınmıştır. Netice olarak, başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında; başvurunun Kanun hükümlerinde yer alan ayrımcılık temellerine dayanmaması, yapılan inceleme ve araştırmada başvuranın ileri sürdüğü iddiaların herhangi bir ayrımcılık temeli ile nedensellik ilişkisi tespit edilememesi nedeniyle başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve kabul edilmez olduğu kanaatine

varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĐUNA,

B. Kararın taraflara tebliĐine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/4/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aliřan TİRYAKİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
ye

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
ye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
ye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
ye